

УДК 94“ХХ”
ШУМКА А.В.
ЧЕРНИК П.П.

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВА ВІЙНА – НОВА ФОРМА МІЖДЕРЖАВНОГО ПРОТИБОРСТВА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Проаналізовано феномен інформаційно-мережевої війни як якісно новий рівень воєнного мистецтва та міждержавного протиборства. Доведено, що інформаційно-мережева війна є війною нового покоління. Розглянуто природу, характерні риси, методи та цілі інформаційно-мережевої війни.

Ключові слова: інформаційно-мережева війна, міждержавне протиборство, війни нового покоління.

Актуальність теми та постановка проблеми. Нове розуміння інформаційної міцці держави в сучасному світі виразилося в концепції “інформаційно-мережєвих війн”. Новацією цього концепту стало не тільки стирання кордону між війною та мирними формами протиборства, але й перенесення центру ваги протиборства в інформаційну площину.

Неочікуваний успіх поєднання технологій руйнування основ державності з інформаційними технологіями в соціальних мережах, під час підготовки і проведення “кольорових” революцій на пострадянському просторі та державних переворотів на Близькому Сході, показав на практиці можливості та ефективність такого поєднання.

Якщо проаналізувати історію розвитку форм збройної боротьби, то слід зазначити, що війни мали локальний характер. Сили, втягнуті у війну, були представлені, здебільшого, регулярними арміями. Завойовники стародавнього світу діяли, переважно, у відриві від власної держави, розраховуючи, головним чином, на силу зброї та пограбування

Шумка Андрій Володимирович, кандидат історичних наук, заступник начальника кафедри, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Черник Петро Петрович, кандидат історичних наук, доцент, начальник кафедри, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Шумка А.В., Черник П.П., 2013

завойованих територій. Індустріальна епоха висунула на перший план протидержав, а у ХХ ст. – ідеологічних і політичних систем. Складові перемоги стали формуватися з комплексу економічних, морально-політичних та технологічних факторів. Поява мікроелектроніки, котра відкрила можливості для масової комунікації, в поєднанні з інформаційними технологіями породили мережеві інформаційні структури, а разом з ними і концепцію інформаційно-мережевих війн.

Мета роботи полягає у всебічному розкритті якісно нового явища міждержавного протидержав, що знайшло своє відображення у концепції інформаційно-мережевих війн.

Методологічний інструментарій дослідження склали в основному загальнонаукові методи, такі як аналіз та синтез, контент-аналіз, порівняльний аналіз тощо.

Аналіз попередніх досліджень. Говорячи про стан дослідження феномена інформаційно-мережевих війн, слід зазначити, що в українській науці на сьогодні відсутня комплексна робота з цієї теми. Окремі роботи, присвячені тим чи іншим проявам інформаційно-мережевих війн, час від часу трапляються в українській періодиці [6; 10; 11]. Разом з тим, не можна не згадати колективну монографію Дж. Арквіллі та Д. Ронфельдта “Мережі і мережні війни: майбутнє терору, злочинності та бойових дій” [1], що була не дуже добре перекладена українською, через що у книзі є конфлікт термінів і понять та вона є важкою для сприйняття. Дослідження росіянина Сергія Кривошеєва “Сетевая война. Религиозный фактор” [7] присвячена здебільшого мережевим впливам у релігійній сфері.

На початку ХХІ століття фактори несилкових форм ведення боротьби, які відігравали раніше другорядну роль, вийшли на перший план у спектрі технологій, що застосовуються в сучасних збройних та незбройних конфліктах, управління котрими перемістилось з поля бою в глибинний інформаційний простір. У цьому просторі сформувалися численні соціальні мережі, котрі не знаходяться під контролем держав. Це дозволило проводити тотальний моніторинг суспільних настроїв, здійснювати на них вплив і маніпулювати ними у реальному часі.

Характерною рисою цього є те, що на відміну від попередніх методів впливу під зовнішній керований контроль беруться мотивації учасників суспільних процесів, а керівників держав і міжнародних організацій змушують робити поспішні та недалекоглядні кроки.

Бойові операції, що супроводжуються наступами численних армій та окупацією території противника, втрачають свою актуальність. У сучасних умовах вирішення задач може досягатися в іншому не силовому форматі, що характерно для сучасної політики великих держав. Як зазначає А.Г. Дугін, “...метою мережевих війн є досягнення абсолютного контролю над всіма учасниками історичного процесу у світовому масштабі” [3, с. 159]. Сила концепції інформаційно-мережевого впливу полягає в інтеграції зусиль з чотирьох напрямів: фізичного, інформаційного, інтелектуального та соціального. Це досягається формуванням механізмів управління поведінки великих мас людей, котрі забезпечують перемогу противнику несиловим шляхом – не за рахунок знищення збройних сил противника, а за рахунок впливу на його морально-психологічний стан.

Ретроспективний аналіз форм і методів збройної боротьби показує, що інформаційно-мережеві війни добре вписуються у загальну класифікацію поколінь війн, запропоновану В.І. Сліпченко [10, 22]:

перше покоління – війни часів античних, аграрних та кочових суспільств;

друге покоління – війни епохи мануфактурного виробництва;

третє покоління – війни ранніх індустріальних суспільств;

четверте покоління – війни розвинутих індустріальних суспільств;

п’яте покоління – локальні конфлікти і “холодна війна” ядерної епохи;

шосте покоління – неконтактні, дистанційні війни із застосуванням високоточної зброї;

сьоме покоління – інформаційно-мережеві війни, поява яких стала наслідком наступних факторів:

розвиток засобів обчислювальної техніки і комунікації, що призвело до зростання ролі інформації в житті людського суспільства. Інформація за ефективністю свого впливу перевершила багато інших матеріальних ресурсів;

успіхи психології у сфері вивчення поведінки людей та управління їх мотиваціями, що дозволило здійснювати необхідний вплив на великі групи людей у потрібних напрямках.

Слід зазначити, що боротьба держав в інформаційному просторі ведеться декілька тисячоліть за зони політичного і економічного впливу, джерела сировини, ринки збуту і території. Вона постійно ведеться і сьогодні на міжнародній арені та всередині кожної держави, в першу чергу за владу, власність та політичний вплив, за можливість маніпулювати настроями та поведінкою великих мас людей. Політичні еліти розуміють, що контроль інформації й управління її потоками здійснює вплив на суспільні процеси. В той же час, війна в традиційній формі за участю держав, що володіють ядерною та руйнівною високоточною зброєю, є надзвичайно небезпечна. Це може призвести до катастрофи, в результаті котрої будуть назавжди втрачені геополітичні ресурси всіх учасників конфлікту: територія, економіка, завдані збитки природним ресурсам та населенню. Тому завданням “архітекторів” інформаційно-мережевих війн є перенесення центру протистояння з матеріальної сфери в інформаційну. Для цього здійснюється прихована трансформація ментального поля населення тих країн, які є ціллю інформаційно-мережєвої війни. Для цього, в першу чергу, здійснюється переорієнтація, а потім знищення традиційних духовних і культурних цінностей народу. При цьому здійснюється свого роду анестезія, психологічне знеболення, виконуване для того, щоб інформаційно-мережєве вторгнення сприймалось суспільством-жертвою як добровільне бажання слідувати шляхом загальнолюдського прогресу. У масовій свідомості народу противник намагається представити це у вигляді природної, дружньої та цивілізованої форми трансформації свого архаїчного, відсталого в розвитку суспільства з боку іншого, більш високорозвиненого суспільства, яке протягує йому руку допомоги [5].

Тут слід зазначити, що технології мережєвих воєн були добре відпрацьовані ще в роки «холодної війни», як форми

тотального руйнування державних основ геополітичних противників. На рубежі ХХ–ХХІ століть у західному суспільстві були розроблені численні технології прихованого руйнівного впливу, що мають комплексний характер і з часом оформилися в новий тип воєн – інформаційно-мережових, які можна визначити як підрив, а потім і руйнування, базових основ нації і держави в основних сферах її існування.

Кінцевою метою інформаційно-мережової війни є міцне закріплення більшої частини стратегічно важливих ресурсів країни-жертви за агресором. При цьому “передача” цих ресурсів здійснюється елітою “країни-жертви” цілком добровільно, оскільки сприймається нею не як захоплення, а як рух шляхом прогресу. Це породжує складність у розпізнаванні технологій і методів інформаційно-мережової війни та призводить до відсутності своєчасної та адекватної реакції на дії агресора. Якщо результати “гарячих” воєн з часом неминуче підлягають перегляду (прикладом тому є підсумки Першої і Другої світових воєн), то результати інформаційно-мережової війни перегляду не підлягають, з огляду на незворотність трансформації ментальної області нації, яка в результаті переформатування втрачає свої базові орієнтири і духовні цінності, підмінюючись морально-психологічними установками і міфами агресора. Без знання технологій інформаційного вторгнення нація не в змозі своєчасно розпізнати факт імплантації шкідливих ментальних вірусів у свою суспільну свідомість. А політична і культурна еліти країни, що стали об'єктами інформаційно-мережового вторгнення, не маючи можливостей для організації адекватної відсічі мережового ворога, приречені на нищівну геополітичну поразку разом з державою, яку вони представляють [2].

У ході інформаційно-мережової війни противник намагається впливати на якомога більше число суспільних інститутів держави – об'єкта вторгнення. Це можуть бути ЗМІ, релігійні і неурядові організації, фонди, громадські рухи, одна частина яких фінансується з-за кордону, а інша – державою в рамках розвитку громадянського суспільства та партнерства з міжнародними організаціями за програмами європейської інтеграції [5, 15]. При цьому всі задіяні

організації здійснюють так звану розподілену атаку, в результаті якої завдаються численні, точкові, невидимі неозброєним оком удари, котрі руйнують суспільну систему країни під гаслом “розвитку демократії”, “формування громадянського суспільства”, “впровадження ювенальної юстиції”, “дотримання громадянських прав”, “реформи освіти” та приватизації стратегічних підприємств. Завдяки сучасним політехнологіям і накопиченому досвіду впливу на масову свідомість навіть геноцид можна вести без застосування газових камер і масових розстрілів. Досить створити умови для скорочення народжуваності за допомогою реалізації програми “планування сім’ї” та збільшення смертності населення шляхом знищення доступної медицини, відсутності рішучих заходів із боротьби з розповсюдженням наркотиків, а також безконтрольного виробництва і продажу спиртних напоїв [5, 24].

Іншою особливістю інформаційно-мережових війн є відсутність жорсткої ієрархії в мережовій структурі агресора. Це пояснюється її гетерогенністю, що виражається в значній автономності державних і недержавних елементів цієї структури, в якій немає яскраво виражених вертикальних зв’язків. У мережовій структурі суб’єкт дії керується не наказами згори, а своїми мотиваціями і загальними правилами в душі спільних ідеологічних уявлень того соціального середовища, інтереси якого він відстоює. Тому відсутність ієрархії побудови мережі та організованої взаємодії між її елементами не дозволяє достатньо чітко виявити існування і діяльність структур подібного роду. Джерелом енергії, можна сказати, “мережовим пальним” є інформація, яка приводить в дію “робоче тіло” – певні соціальні верстви і групи населення, а своєрідними “запалами” є вузлові точки – сервери глобальних соціальних мереж, до яких, в першу чергу, слід віднести Facebook і Twitter. Тому неспроста в політології з’явилося таке поняття, як “Т & F революції” [12].

Як повідомила британська газета The Guardian, у США вже здійснюється спеціальна програма з використанням соціальних мереж. Центр управління програми знаходиться на базі ВПС США “Макділ” у штаті Флорида. У ньому працюють 50 операторів, кожен з яких може управляти

діями близько 10 “агентів впливу”, або “кібернайманців”, що знаходяться в різних країнах світу. Витрати на здійснення цієї програми, за оцінкою британської газети, оцінюються в \$ 2,76 млн. Для кожного такого “бійця інформаційної війни” передбачається наявність переконливої легенди і заходи щодо їх захисту від викриття. За словами прес-секретаря Центрального командування збройних сил США Білла Спінкса, будь-який вплив на американську аудиторію заборонений. З цією метою обмін інформацією англійською мовою відсутній. У системі представлені тільки такі мови, як арабська, урду, пушту і фарсі [5, 44].

Виявлення проявів інформаційної війни є завданням спецслужб кожної держави, яка турбується про свою безпеку. Внаслідок неявно вираженого характеру інформаційної агресії вона не тільки не сприймається суспільством як безпосередня загроза існуванню державному ладу, але й не розпізнається керівництвом держави як така. Ілюстрацією цьому є приклад, наведений у статті Н. Комлева [6]. У ньому йдеться про те, що розслідування в Конгресі США теракту 11 вересня 2001 р. показало, що ключові посадові особи в американському керівництві проявили бездіяльність після того, як розвідувальні структури доповіли про існування загрози теракту і навіть визначили період його здійснення. Проте, президент США і його радник з національної безпеки не кваліфікували представлену інформацію як важливу і, більш того, правдоподібну.

Загалом, інформаційно-мережеве протиборство охоплює такі сфери:

географічну – встановлення контролю над територією планети чи країною противника за допомогою глобальних інформаційних і розвідувальних систем, захоплення сепаратистських рухів і терористичної активності в різних формах на території противника для його ослаблення, залучення противника в конфлікти малої інтенсивності, а також організація заворушень і «кольорових» революцій;

економічну – нав'язування противнику кабальних кредитів, введення ембарго та економічних санкцій, а також залучення до членства в різних неефективних міжнародних економічних організаціях;

ідеологічну – використання брехні, спотворення інформації, підміни понять, внесення ментальних вірусів і міфологем у свідомість населення противника;

мережеву – організація хакерських атак і внесення комп'ютерних вірусів різного роду в обчислювальні і комунікаційні системи та бази даних противника [5, с. 72].

Яка б не була кінцева мета інформаційно-мережевої війни, основним її завданням є ускладнення доступу людей до об'єктивної і достовірної інформації. Важливість цього моменту пояснюється тим, що оперативність і якість прийнятих рішень на всіх рівнях державного управління, а також формування громадської думки та настроїв, безпосередньо залежать від повноти та достовірності циркулюючої в країні інформації, методи спотворення якої можуть бути наступні:

приховування критично важливої інформації про стан справ у будь-якій сфері;

занурення цінної інформації в масив так званого інформаційного сміття;

підміна понять або спотворення їх сенсу;

відволікання уваги на події в інших сферах;

оперування поняттями, котрі легко сприймаються громадськістю, але які не мають не тільки чіткого визначення, але і за своїм змістом не відповідають цій предметній сфері;

наповнення інформаційного простору негативною інформацією;

посилання на некоректно проведені і замовні соціологічні дослідження;

введення заборони в ЗМІ на згадку певної інформації, незважаючи на її загальновідомість з метою недопущення публічного обговорення незручних для влади питань і тем;

відверта брехня з метою створення певної реакції населення та зарубіжної громадськості на будь-яку інформацію;

використання «інформаційних бомб» і «інформаційних мін» як зброї інформаційної війни. «Бомби» служать для детонації вибухових протестних процесів у суспільстві, в той час як «міни» закладаються заздалегідь і спрацьовують в певний момент з метою доведення розпочатого процесу до логічного кінця. Прикладами «інформаційних мін» є витоки інформації з офіційних джерел або зі скандально відомого сайту “Вікілікс” [5,79].

Свіжим прикладом застосування технологій інформаційно-мережевої війни є повстання народних мас у країнах Близького Сходу. І якщо у випадку Тунісу і Єгипту ці технології не були достатньо виражені, то в Лівії відбувся «генеральний прогон» воен сьомого покоління. Лівійська «революція» постала на екранах світових ЗМІ як якийсь симулятор, віртуальна революція, хід якої був поданий глобальними мас-медіа без всякого співвідношення з дійсністю, проте, в точній відповідності зі сценарієм, написаним західними політтехнологами. Спровоковані на революційні виступи інформаційними атаками з соціальних мереж Facebook і Twitter, арабські суспільства привели в рух революційне цунамі, що прокотилося по всьому Близькому Сходу. Соціальні мережі стали свого роду запалом громадських заворушень у формі «флеш-мобу», який був організований за допомогою розсилки повідомлень про намічені мітинги і акції протесту через соціальні мережі, електронну пошту та мобільні телефони. Агенти впливу в країнах арабського Сходу за сигналом ззовні зібрали в потрібний час і в потрібному місці протестні маси людей, використовуючи для цього так зване сарафанне радіо [4].

Люди арабської «вулиці», частина яких була дійсно незадоволена своїм становищем у суспільстві, відчули можливість висловити своє невдоволення владі. Служби безпеки зазнали інформаційного вторгнення держав і виявилися безсилі протистояти насильству в новій для них формі організації протестного руху, що відразу ж набуло лавиноподібного, некерованого характеру. Виявилось, що неможливо було заздалегідь передбачити початок вуличних заворушень, як і джерела розсилки підбурювальних повідомлень, а після початку заворушень відключення доступу в Інтернет і мобільного зв'язку вже нічого не дало, оскільки цей процес набув характеру лісової пожежі.

Безсилою тут опинилася і світова політична прогностика, завданням якої є відстеження і прогнозування суспільних тенденцій. Фактично події на Близькому Сході висвітили неспроможність сучасної футурології, як науки про майбутнє. Причиною цьому є опора на класичний детермінізм розвитку історичних процесів і лінійна апроксимація суспільних тенденцій. Однак всезростаюча складність і динамізм сучасних суспільств, поява численних, неявно виражених

зв'язків між громадськими структурами, підвищення ролі індивідуальних суб'єктів суспільного процесу призвело до хаосу на вулицях і площах арабських міст.

Динаміка сучасного світу стала настільки велика, що поки аналітики займаються аналізом ситуації і розробкою прогнозу, сам об'єкт дослідження змінює свою структуру і напрям розвитку. Існуючі в ньому тенденції змінюють свої траєкторії руху. З'являється безліч сценаріїв майбутнього, які виявляються корисними через деякий час тільки з історичної точки зору. Однак життя ставить перед політичними аналітиками інші завдання: від одних потрібно виявити тенденції, що загрожують стабільності суспільства, від інших – визначити шляхи і найбільш зручні моменти часу для «проникнення» в конкретну суспільну систему з метою створення в ній обстановки «керованого хаосу». Прикладом цього є політика гласності Горбачова, яка відкрила канали для підриву основ радянського суспільства, що ідеологічно обеззброїло людей і призвело до геополітичної катастрофи – розвалу СРСР. Спів атлантичних сирен всі роки «холодної війни» не пройшло дарма. Вони нейтралізували комуністичну ідеологію та морально роззброїли радянський народ [11].

Сьогодні не є секретом той факт, що так звана твіттерна революція стала новим інструментом переформатування політичної карти світу. Якщо у війнах минулого століття для передачі інформації використовували паперові носії, радіо, телефон і телебачення, які забезпечували послідовний обмін інформацією між споживачами, то в епоху Інтернету виник ефект інтерактивності. Тепер кожен бажаючий може отримати безперешкодний доступ в інформаційну мережу і, більш того, стати активним учасником цього співтовариства, в якому невелика кількість активних і цілеспрямованих пасіонаріїв мають можливість сформулювати суспільні настрої з потрібним для них політичним вектором. Вони починають завчасно спочатку розгойдувати, а потім синхронізувати протестні хвилі і, таким чином, керувати наростаючим хаосом. У цьому процесі перемагає той, хто на цьому інтервалі часу зуміє встановити контроль над наростаючою революційною хвилею. В американській військовій доктрині мережевих війн говориться: «...Самосинхронізація – це ключовий елемент мережевої війни. Фактично, це і є та

консолідація сил, яку ми шукаємо. Коли групи людей, окремі особистості, суспільні рухи, без попередньої змови, дають консолідований відгук на якусь подію. Самосинхронізація усуває всі відмінності між дійовими особами, акції стають знеособленими і загальними одночасно. Ті, хто вперше відгукується на подію – задають тон і спрямованість реакції. На цьому їх роль закінчується. Решта підхоплюють акцію в заданому ключі і створюють її інформаційне тло, залишаючись безіменними. Це дає можливість спланувати і провести акцію у зручному форматі, скоординувати її по місцю і часу, де командир вкаже кінцеву мету операції” [5, 53].

Сприятливим середовищем для організації мережевих революцій є сучасні суспільства. Процеси глобалізації призвели до посилення впливу західної ідеології на традиційні суспільства. Світ став насичений людьми з не гармонізованими мотиваціями, спектр яких дуже широкий: від посередностей з політичними амбіціями до освічених люмпенів, котрі перетворилися на декласованих індивідуумів із загубленими соціальними коренями, без чітких моральних критеріїв і політичних орієнтирів. При нагнітанні революційної ситуації у них наростає антисистемний протестний заряд, накопичений в результаті нереалізованих амбіцій. Ці люди, перебуваючи в постійному пошуку свого місця в житті, по суті, стають маріонетками, потрапляючи під вплив соціальних мереж, настроїв вуличного натовпу, ідеології західного лібералізму чи радикальних рухів. І якщо в таких людей відсутній внутрішній моральний стрижень, то неможливо передбачити, які мотиви запанують у них наступної хвилини. Цим пояснюється театралізованість дій демонстрантів на вулицях міст. Інформація, що циркулює в соціальних мережах, доводить обстановку масового психозу до вибухонебезпечного стану. Відеосюжети, зняті на камери стільникових телефонів невідомо ким і невідомо де, повідомлення про нібито численні жертви, але не показані, нібито, з гуманних міркувань, постановочні репортажі із захоплених чи то повстанцями, чи то урядовими військами міст, безладна стрільянина із зенітних кулеметів для створення обстановки бойових дій перед телекамерами. Однак, якщо уважно придивитися, то видно, що в ЗМІ розігрується віртуальна війна, змонтована і відретушована на комп'ютерах і вкинута у віртуальний простір в якості інформаційної жуйки для

обґрунтування міжнародних санкцій і військової операції коаліційних сил [7].

Якщо Туніс і Єгипет були першими пробами цієї псевдо-революційної вистави, то Лівія – це перша реальна бойова операція світової інформаційно-мережевої війни Заходу проти одного з небажаних режимів. Якщо на Балканах, в Афганістані та Іраку Вашингтон використовував силові засоби і методи для затвердження свого глобального лідерства в тих регіонах світу, які становлять стратегічний інтерес для США, то зараз Захід просуває у владу в країнах Близького Сходу лідерів нового покоління, що йдуть на зміну тим, хто навчався в СРСР, отримував радянську військову та економічну допомогу, на технократів західної формації і західного менталітету, покликаних зміцнити позиції Сполучених Штатів при одночасному витісненні з регіону Китаю, ЄС і Росії. Це приклад спроби реалізації інформаційно-мережевої стратегії «керованого хаосу», яка виявилася новим засобом збереження американського глобального лідерства з мінімальними фінансовими витратами [9].

Висновки. Мережево-інформаційна війна – це якісно новий рівень міждержавного протистояння та воєнного мистецтва. Це війна нового покоління і ведеться вона не прямими воєнними діями, а методом спостереження за ситуацією в країні противника, переміщення підконтрольних об'єктів (фізичних осіб) на відповідні позиції в механізмі його державного управління. Моделювання та програмування необхідних процесів та результатів у державі противника через засоби інформаційного інструментарію. Мережево-інформаційна війна – багатофункціональне поняття, в яке входить також створення загрози продовольчої, екологічної, політичної, релігійної, інформаційної та інших видів безпеки для противника невоєнним шляхом.

1. *Арквілла Дж.* Мережі і мережні війни: майбутнє терору, злочинності та бойових дій / Дж. Арквілла, Д. Ронфельдт. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2005. – 350 с.
2. *Джошуа Д.* Перша мережева війна / Д. Джошуа (переклад Дмитра Губенка) // Новинар. – 12-18 січня 2008. – №1.
3. *Дугин А.* Геополітика постмодерна / А. Дугин – СПб.: Амфора, 2007. – 382 с.
4. *Заруфуллін П.* Мережева війна на Близькому Сході / П. Заруфуллін // Тиждень. – 2012. – № 6. – С. 12–16.

5. *Коровин В.* Главная военная тайна США. Сетевые войны / В. Коровин. – М.: Яуза: Эксмо, 2009. – 86 с.
6. *Комлев Н.* Американский сон в сентябрьскую ночь / Н. Комлев // Новинар. – 2008. – № 5. – С. 10–11.
7. *Кривошеев С.* Сетевая война. Религиозный фактор / С. Кривошеев. – М.: Провант, 2012. – 224 с.
8. *Попов М.О.* До забезпечення військової безпеки в умовах загрози інформаційної війни / М.О. Попов, А.Г. Лук'янець // Наука і оборона: наук. – 1999. – № 2. – С. 37–43.
9. *Сенчук Д.* Голлівуд проти Інтернет. Перша мережева війна почалася / Д. Сенчук // 2000. – 2011. – 2011. – 21–28 березня.
10. *Сліпченко В.* Природа війни: вчора, сьогодні, завтра // В. Сліпченко. – М.: Третий Рим, 2004. – 196 с.
11. *Томін Л.* Кольорові революції як наслідок мережевої війни / Л. Томін // Коментарі. – 2012. – № 3. – С. 34–36.
12. “Facebook Has More Than 600 Million Users, Goldman Tells Clients”. Business Insider. January 5, 2011. Retrieved January 15, 2011. // <http://www.businessinsider.com/facebook-has-more-than-600-million-users-goldman-tells-clients-2011-1>.

Надійшла до редколегії 05.04.2013 р.

Рецензент: *О.С. Івахів*, кандидат політичних наук, начальник відділу, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Шумка А.В., Черник П.П.

ИНФОРМАЦИОННО-СЕТЕВАЯ ВОЙНА – НОВАЯ ФОРМА МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ БОРЬБЫ НАЧАЛА XXI ст.

Проанализирован феномен информационно-сетевой войны как качественно новый уровень военного искусства и межгосударственной борьбы. Доказано, что информационно-сетевая война является войной нового поколения. Рассмотрена природа, характерные черты, методы и цели информационно-сетевой войны.

Ключевые слова: информационно-сетевая война, межгосударственная борьба, войны нового поколения.

Shumka A., Chernyk P.

INFORMATIONAL-NETWORK WAR – THE NEW FORM OF THE INTERSTATE CONFRONTATION AT THE BEGINNING XXI CENTURY

The phenomenon of the informational network war was analyzed as the new stage of the military art and the interstate confrontation. It was proved that information network war is the war of new generation. The nature, main features, methods and aims of informational network war also considered.

Key words: informational network, interstate confrontation network, interstate confrontation, the wars of new generation.